

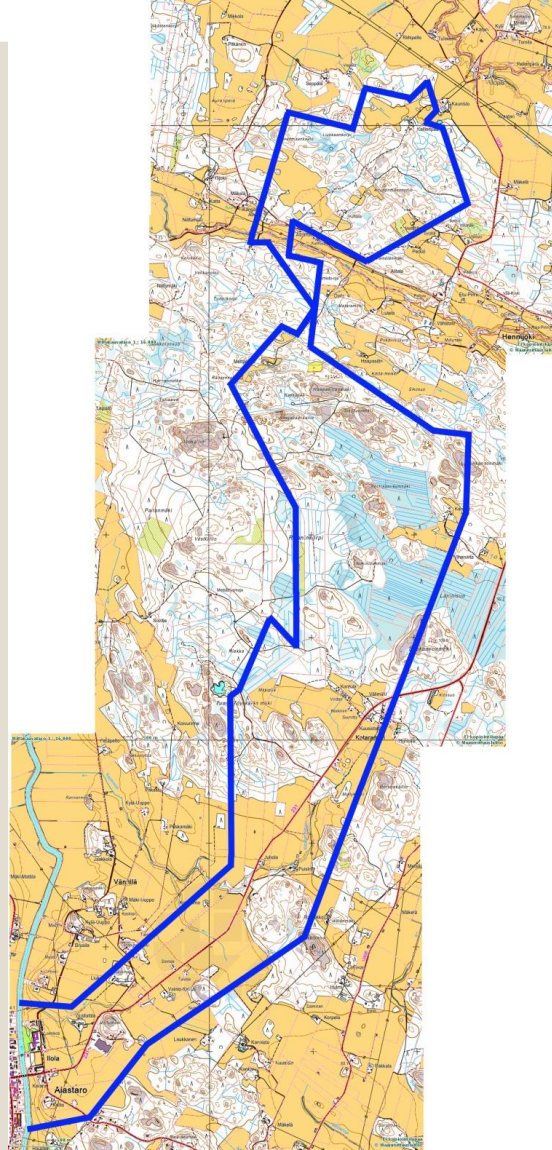
ILOLA

Kyläkeskiviikko 18.9.2013

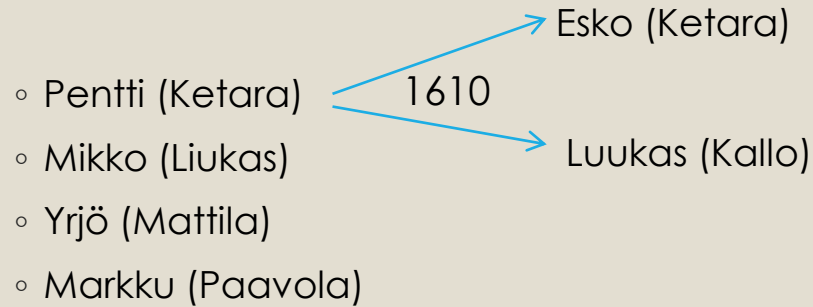
Suomen maatalousmuseo Sarka
Kirsi Laine

Ilolan rajat

- Ilolan naapurit: Suutarla, Vuoltee, Koski, Hennijoki, Vännilä

Ilolan isännät 1540

Ilola 1700-luvulla

- Tiivis kylä
 - talojen tontit kovin kapeat, paloi vuonna 1635
- Talojen määrä lisääntyy viidestä seitsemään
 - Ketara jaettu ennen 1700-luvun puoliväliä --> Ketara ja Kairus.
 - Mattilan jako 1700-luvun lopulla isojaon yhteydessä
- Yhtenäinen peltoaukea Vännilän kanssa
- Yhteiset metsät Vännilän ja Hennijoen kanssa
- Hyvä metsä ja paljon niittyä

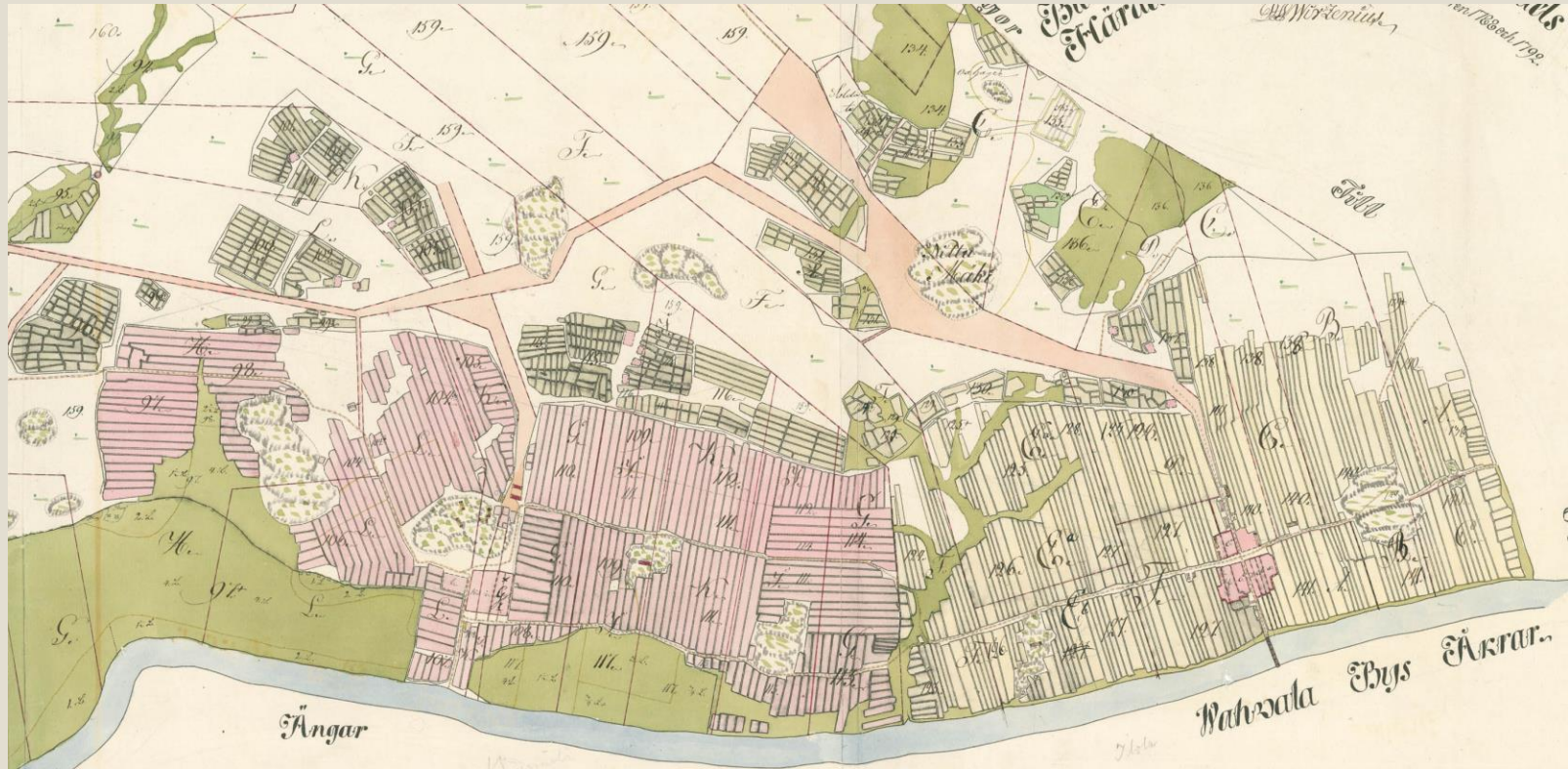
Ilola 1700-luvulla

- 2 sotilastorppaa
 - Ruotu 51: Liukas, Kallo ja Mattila
 - Ruotu 52: Ketara, Paavola ja Tammiaisten Pietilä
- Pitäjän seppä 1700-luvun lopulla
- Nimismies Johan Asproth isännöi Liukasta

Isojako

- Kylän pellot, niityt ja metsät jaettiin kylän taloille
- Rajat Ilolan, Vännilän ja Hennijoen välille
- Ilolan isojakomittauksia tehtiin 1788 ja 1792, jako valmistui 1795

Ilolan ja Vännilän peltoaukea

Kansallisarkisto > Maanmittaushallitus > Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > Alastaro > Ilola; Tiluskartta ja asiakirjat Ilolan jakokunnasta, johon kuuluu Henniojen, Ilolan ja Vännilän kylät 1792-1792 (A3:5/1-8)

Ilolan pellot

Niittumäen
umpiaita

Sadinmäen
umpiaita

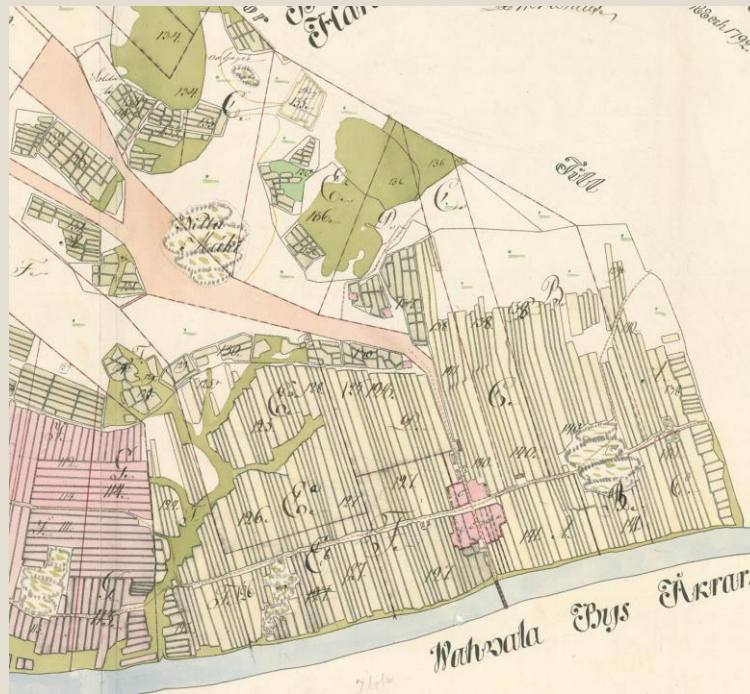
Suovan niitun
umpiaita

Äijan oja

Pellon tausta

Pellon päälystä
umpiaita

Vännilän
puolinen pelto

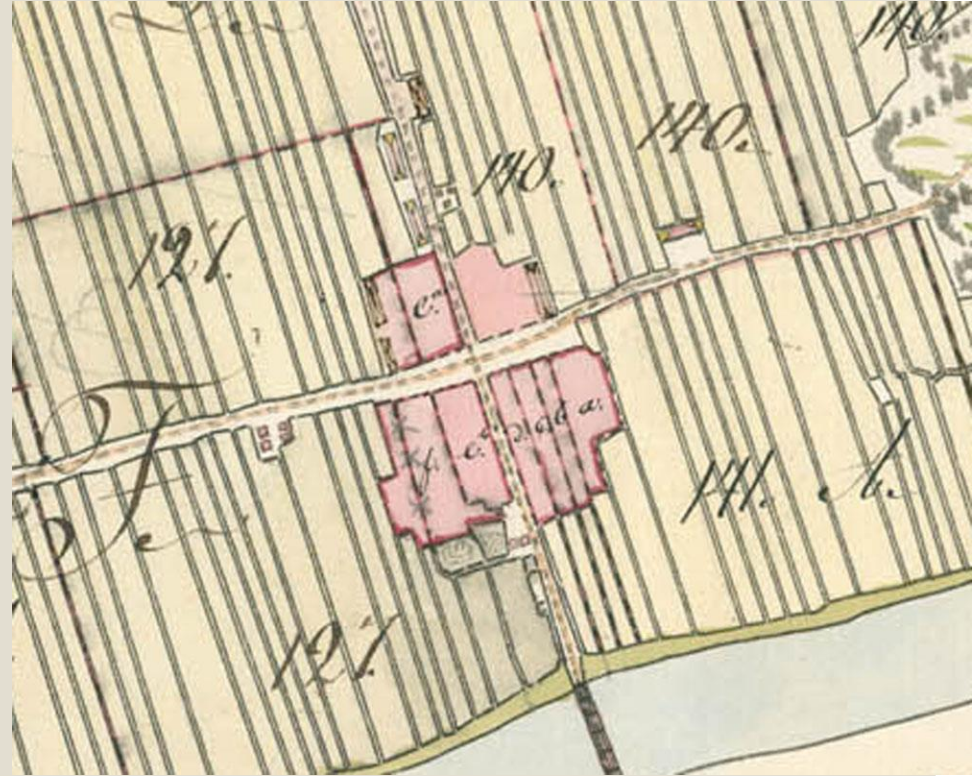
Haka ja hakan
tausta

Tanhuansuun
umpiaita

Suutarlan
puolinen pelto

Kylätontti

- Talojen tontit oikealta vasemmalle: Paavola, Kallo, Ketara, Kairus, Mattilat, Liukas
- Jakojen myötä tonteista tullut todella kapeita
- "Liukas alla, Kallo päällä, Ketara ja Kairus Liukkaan päällä"
- "Kallo alla, liukas päällä, Ketara ja Kairus Liukkaan päällä, Mattila vielä kantapäillä surenkoipiset kinttaat käresä."

Kansallisarkisto > Maanmittaushallitus > Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > Alastaro > Ilola; Tiluskartta ja asiakirjat Ilolan jakokunnasta, johon kuuluu Hennijoen, Ilolan ja Vännilän kylät 1792-1792 (A3:5/1-8)

Ilolan torpat

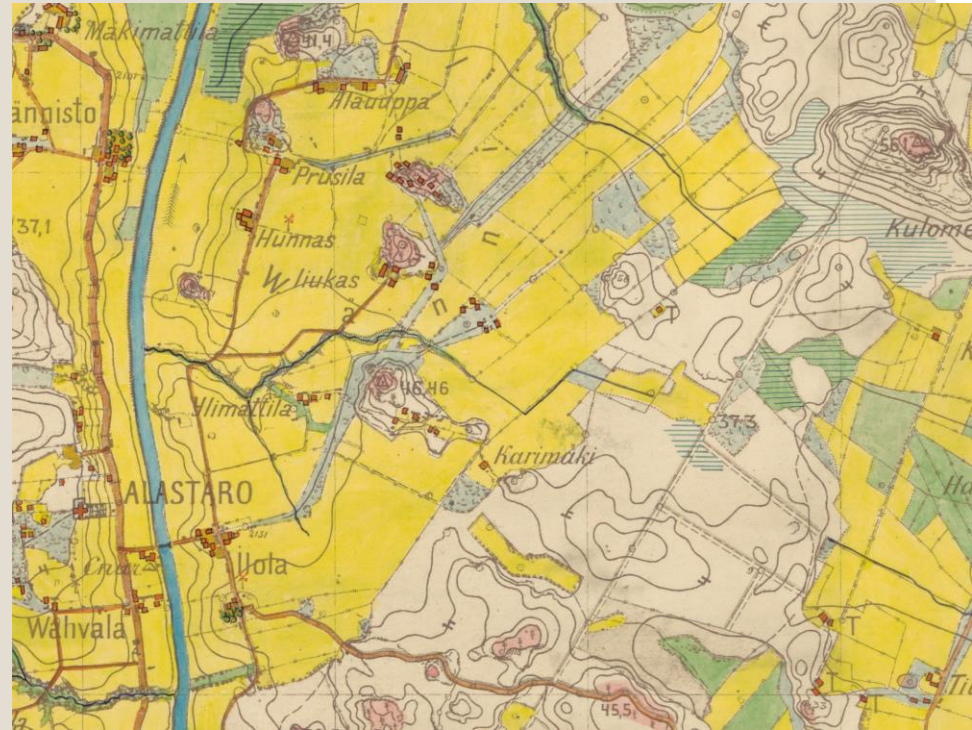
- Ala-Mattila: Kallionpää, Mikkola, Syrjälä
- Yli-Mattila: Ojala, Vastamäki, Tanhuanpää, Suvitie
- Liukas: Suonimäki, Asplöf, Rantala, Ihander, Huhtala, Rajala, Kuusisto, Metsämäki, Alajoki, Niittumäki
- Kallo: Kulmala, Ruokosuo, Välimäki
- Paavola: Ojala, Talvitie, Kantola, Kulmala
- Ketara: Isberg
- Kairus: Rannanperä, Huhtala, Valttari, Mäkipää, Talvitie
- Ilolassa torppien perustamiseen herättiin melko myöhään. Yleensä torppien määrä väheni 1800-luvun jälkipuoliskolla, mutta Ilolassa torppien määrä suurimmillaan noin v. 1900.
- Asplöf ja Isberg ilmeisesti alun perin sotilastorppia
- Suuri osa torpista oli hyvin lyhytaikaisia
- Liukkaalla ollut useita torppia varhaisesta vaiheesta asti: 3 torppaa jo 1820-luvulla
- Liukkaan torppari Ihander teki sepän töitä

Ilolan lauttasilta

- Ollut paikalla ilmeisesti 1600-luvulta asti (toinenkin tieto on), lautan laadusta tuolta ajalta ei ole tietoa
- Yksi Loimaan pisimmistä silloista
- Lautan kantavuus ongelmallinen ja kelirikkoajan liikenne hankalaa
- Perimätiedon mukaan lauttasillan kunnossapito Ketaran vastuulla, samoin kuin venekuljetukset lautan ollessa pois paikoiltaan
- 1800-luvun alussa lauttasillan uudelleenrakentamisvälinä pidettiin 12 vuotta
- Lankuissa puumerkit, jotta jokainen hoiti oman osansa
- Vuonna 1830 lautta oli n. 4 metriä leveä
- Alla 28 tukkia poikkipäin
- Pituussuunnassa vasat 30 cm:n välein
- Kansi 7 tuuman levyisistä lankuista
- Kiinteä silta Ilolaan vasta 1900-luvulla

Sata vuotta isojaosta

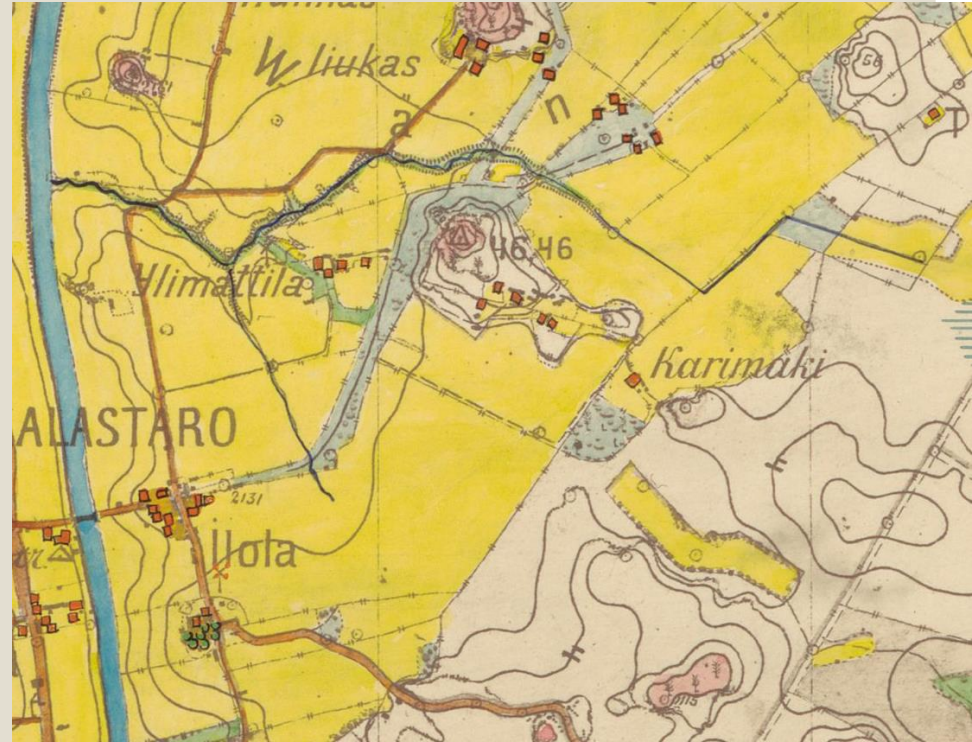
- Peltoa raivattu monikertaisesti sadan vuoden takaiseen verrattuna.
- Lisäksi torpparien raivaamat alat Kotarammissa ja Hennijoen varressa

Kansallisarkisto > Karttakokoelmat > Topografikarttojen kokoelma > Venäläiset topografikartat 1:21 000 > Turun ja Porin lääniä, Loimaan 115,155 km² ja Maskun 6,030 km² kihlakuntia. 121,185 km². [Alastaro] (XIV 19)

Sata vuotta isojaosta

- Kylätontti edelleen tiivis: Alamattila, Ketara, Kairus ja Paavola
- Ylimattila ja Liukas muuttaneet pois tontilta, sekä Kallo
- Tuulimylly (Ketara tai Kairus)
- Myllyosuudet
 - Mattilat Kosken keskimmäinen mylly
 - Mattilat ja Liukas Nuhjumylly Mälläisissä
 - Kairus Vammalan Kerjumylly
- V. 1891 Alastaron kuntakokous käsitteli vaisvashuoneen perustamista > Alamattila myytiin kunnalle tätä tarvetta varten

Kansallisarkisto > Karttakokoelmat > Topografikarttojen kokoelma > Venäläiset topografikartat 1:21 000 > Turun ja Porin lääniä, Loimaan 115,155 km² ja Maskun 6,030 km² kihlakuntia. 121,185 km². [Alastaro] (XIV 19)

Ilola

Loimaan lehdessä julkaistu tiivistelmä esitelmästä

Ilolan kylä sijaitsee Alastaron keskustaa vastapäätä joen toisella puolella. Silta ylittää Loimijoen juuri Ilolan kohdalla. Ilolan naapuri yläjuoksun puolella on Suutarla ja alajuoksun puolella Vännilä. Joen toisella puolella naapurina on Vahvalan kylä. Laajan kylän maat ulottuvat aina Hennijoen pohjoispuolelle asti. Yhtenäisen alueen lisäksi Ilolaan kuuluu pieni alue joen toiselta puolelta Alastaron kirkon läheltä.

Ilolan kylätontti on sijainnut risteyksessä, jossa Kanteenmaantieltä käännytään Kosken kylän ja Vännilän suuntiin. Alun perin kylän talot sijaitsivat tontilla joen suuntaisessa rivissä. Vuonna 1540 Ilolassa oli neljä taloa, jotka myöhemmin tunnetaan nimillä Ketara, Liukas, Mattila ja Paavola. Ketara jaettiin kahtia kaksi kertaa 1600- ja 1700-luvuilla.

Ensimmäisestä jaosta syntyi Kallo ja seuraavasta Kairus.

Ilola kuului yhteiseen jakokuntaan Vännilän ja Hennijoen kanssa. Jakokunnan maat olivat näiden kylien yhteisiä ja varsinkin laajoja metsiään kylät käyttivät yhteisesti. Niittyjä käytettiin todennäköisesti vakiintuneiden nautintaoikeuksien perusteella ja pellot olivat muotoutuneet kunkin kylän kylätontin ympärille. Ilola ja Vännilä sijaitsivat niin lähellä toisiaan, että niiden pellot muodostivat yhtenäisen peltoaukean joen rantaan.

Rajat kylien välille muotoutuivat vasta isojaossa, kun yhteiset maat jaettiin kylien taloille. Ensimmäiset mittaukset isojakoa varten tehtiin vuonna 1788,

mutta jakotoimitus rajankäynteineen kesti monia vuosia. Rajalinjoista kylien välillä sovittiin vain Ilolan ja Vännilän rintamaiden osalta, muilta osin kylien rajat syntyivät talojen saamien alueiden perusteella. Isojaon yhteydessä Ilolaan syntyi myös yksi uusi talo, kun kylän suurin talo, Mattila, jaettiin kahteen osaan.

Isojaon toimittamisen jälkeen talojen olisi ollut helpompaa perustaa mailleen torppia eli vuokra-viljelmiä. Ilolan isännät eivät kuitenkaan aluksi innostuneet tästä mahdollisuudesta. Monissa kylissä torppien määrä alkoi vähentyä jo 1800-luvun puolivälin jälkeen, mutta Ilolassa päästiin silloin vasta vauhtiin. Ilolan torppien määrä oli suurimmillaan vasta vuosisadan vaihtuessa, jolloin niitä oli yhteensä 16. Monet Ilolan torpista olivat hyvin lyhytaikaisia. Kaksi sotilas-torppaa Ilolassa oli jo 1600-luvun lopusta lähtien, sillä

kylän talot oli velvoitettu ylläpitämään kahta ruotu-sotilasta.

Isojaon jälkeen pellonraivaus vauhdittui. Sadassa vuodessa joenrantakaistale oli laajentunut lähes nykyisenlaiseksi peltoaukeaksi. Lisäksi Kotarammissa ja Hennijoen varressa torpparit olivat raivanneet peltoa. Isojaon myötä alkoi myös ryhmäkylän hajoaminen. Se tapahtui kuitenkin hyvin hitaasti. Kun isojaosta oli kulunut sata vuotta, kyläryhmästä olivat muuttaneet pois Ylimattila, Liukas ja Kallo. Lisäksi 1800-luvun lopulla Alamattilan tila myytiin Alastaron kunnalle vaivaistalon perustamista varten.

Lähteitä

- Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia, osat I ja II
- Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen kuvatietokanta www.sukuhistoria.fi (kirkonkirjat)
- Kansallisarkiston digitaaliarkisto diginarc.fi (kirkonkirjat, kartat)
- Maanmittaushallituksen arkisto (kartat)
- Timo Verho: Alastaron talonpoikaissuvut 1540-1870